

Оцінка рівня фінансової безпеки підприємств

В умовах розвитку кризових явищ в економіці, що характеризуються значним коливанням факторів внутрішнього і зовнішнього середовищ функціонування підприємств, зростання рівня загроз їх фінансовим інтересам з боку окремих суб'єктів господарювання, підвищення рівня фінансових ризиків, однією з актуальних проблем сьогодення є забезпечення фінансової безпеки підприємства [1]. Тому своєчасно та повно оцінити рівень фінансової безпеки суб'єктів господарювання має дуже важливого значення, для того щоб своєчасно виявити недоліки у фінансовому стані та виправити їх без загрози втрати фінансової стійкості та платоспроможності.

Оцінка фінансової безпеки підприємства передбачає, перш за все, ідентифікацію його фінансового стану. Проведені вченими дослідження дозволили зробити певні кроки в напрямку формування системи показників для оцінки фінансової безпеки, однак необхідне її подальше уточнення. Принципово така система повинна включати різні групи кількісних показників, що характеризують той або інший напрямок у забезпеченні фінансової безпеки суб'єкта, що господарює. Фінансовий стан підприємства оцінюється на основі показників, які відображають фінансово-господарську діяльність підприємства, наявність, розміщення, використання та рух ресурсів підприємства. Як відомо, до основних напрямків аналізу фінансового стану підприємства відносять: оцінку ліквідності активів, платоспроможності і кредитоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності і рентабельності підприємства. Характеристика підприємства за такими напрямками дозволяє дати оцінку його фінансового стану (здатність фінансувати свою діяльність) і його фінансових ресурсів [2].

У світовій практиці вже накопичений достатній досвід інтегральної оцінки фінансового стану підприємств. Для цих цілей кожному первинному фінансовому показнику приписується деякий фінансовий коефіцієнт. Як мінімальний критерій стійкості фінансового стану підприємства, як правило, використовується імовірність банкрутства. До таких моделей можна віднести: модель Альтмана, модель Ліса, методи Дєпаліяна, Таффлера, Спрінгейта. На сьогодні українськими вченими вже розроблені такі моделі, як дискримінантна інтегральна оцінка фінансового стану підприємства (О. Терещенко), яка базується на застосуванні методології дискримінантного аналізу на основі фінансових показників вибіркової сукупності вітчизняних підприємств і комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі використання матричних моделей (О. Хотомлянський, Т. Перната, Г. Северина). Цей метод оцінки дозволяє виявити тенденції у динаміці фінансового стану підприємства. У вітчизняній практиці найбільш поширений коефіцієнтний метод визначення фінансового стану підприємства. Вдалим показником ознак поточної платоспроможності (Пп) при наявності простроченої кредиторської заборгованості є різниця між сумою наявних у підприємства грошових коштів, їх еквівалентів та інших високоліквідних активів і його поточних зобов'язань, що визначається за формулою

$$Пп = А(040) + А(045) + А(220) + А(230) + А(240) - П(620), \quad (1)$$

де А(040), А(045), А(220), А(230), А(240) — відповідні рядки активу балансу;

П(620) — підсумок 4-го розділу пасиву балансу.

Від'ємний результат алгебраїчної суми зазначених статей балансу свідчить про поточну неплатоспроможність суб'єкта, а ознаки критично неплатоспроможності, що відповідають фінансовому стану потенційного банкрутства, мають місце, якщо на початку і в

кінці звітної квартили, який передував поданню заяви про порушення справи про банкрутство, є ознаки поточної неплатоспроможності, а коефіцієнти покриття (Кп) і забезпечення власними коштами (Кз) у кінці звітної квартили менше їх нормативних значень — 1,5 і 0,1 відповідно.

Коефіцієнт покриття визначається за формулою

$$K_p = A(260)/П(620), \quad (2)$$

де A(260) — підсумок 2-го розділу активу балансу.

Коефіцієнт забезпечення власними коштами має такий вигляд:

$$K_z = (П(380) - A(080))/ A(260), \quad (3)$$

де П(380) — підсумок 1-го розділу пасиву балансу; A(080), A(260) — підсумки 1-го і 2-го розділів активу балансу відповідно.

З метою своєчасного виявлення тенденцій формування незадовільної структури балансу в прибутково працюючого підприємства застосовується коефіцієнт Бівера, який розраховується за формулою

$$K_b = (\Phi(220) - \Phi(260)) / (П(480) + П(620)), \quad (4)$$

де $\Phi(220)$, $\Phi(260)$ — чистий прибуток і амортизаційні відрахування, наведені у рядках 220 і 260 форми №2 відповідно; П(480), П(620) — довгострокові і поточні зобов'язання.

Ознакою незадовільної структури балансу є таке фінансове становище підприємства, при якому протягом тривалого часу (1,5–2 роки) $K_b < 0,2$. За цих умов про незадовільну структуру балансу казати ще рано, але фіксується негативна тенденція до структурного розбалансування активів і пасивів підприємства, і, як наслідок, втрата фінансової стійкості і фінансової безпеки

Виділяється шість класів підприємств: 1-й клас — підприємство з добрим запасом фінансової стійкості, що дозволяє бути впевненим у поверненні позикових коштів; 2-й клас — підприємства, що демонструють деякий ступінь ризику по заборгованості, але ще не розглядаються як ризикові; 3-й клас — проблемні підприємства, для яких існує ризик втрати основних і оборотних засобів, але повне отримання процентів є сумнівним; 4-й клас — підприємства з високим ризиком банкрутства навіть після проведення заходів з фінансового оздоровлення, щодо яких кредитори ризикують втратити свої проценти і позиковий капітал; 5-й клас — підприємства дуже високого ризику, практично неплатоспроможні; 6-й клас — підприємства найвищого ризику [3].

Вдосконалення оцінки фінансової безпеки підприємств, необхідно вести шляхом відбору актуальних для конкретного суб'єкта фінансових коефіцієнтів та побудови інтегрального зведеного показника, який покладається в основу подальшого оцінювання рівня фінансової безпеки такого підприємства. Практичне застосування оцінки фінансової безпеки підприємств дозволить не тільки отримати чітку об'єктивну інформацію щодо їх фінансового стану, а й визначити конкретні напрямки заходів з підвищення рівня їх фінансової безпеки

1. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. — К.: Ольга; Ника-Центр, 2004.
2. Портнова Г. О., Антоненко В. М. Финансовая безопасность предприятий: современные взгляды щодо сутності та оцінки, 2012
3. Електронний ресурс:
http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/znprudps/2012_1/pdf/12pgonae.pdf